

ČESKÁ
REPUBLIKA

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

3i

STRATEGIE MEZINÁRODNÍ KONKURENCESCHOPNOSTI
ČESKÉ REPUBLIKY PRO OBDOBÍ 2012 AŽ 2020

Zpět na vrchol – Instituce, inovace a infrastruktura

Vysoká a dlouhodobě udržitelná životní úroveň občanů České republiky založená na pevných základech konkurenceschopnosti

Cílem Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR 2012–20 je připravit Českou republiku na budoucnost v globalizovaném světě a dostat ji mezi 20 nejvíce konkurenceschopných zemí světa. Úspěch by měl být postaven na třech základních pilířích – efektivních institucích, kvalitní infrastruktuře a inovacích.

Navzdory dílčím zlepšením je česká ekonomika bohužel stále z velké části založena na levné pracovní síle. Trápí ji neefektivní úřady, nadměrná regulace zatěžující občany i firmy a rozrůstající se korupce. I přes strategickou polohu, která by české ekonomice umožnila stát se logistickým uzlem Evropy, stále není dokončena tolik potřebná páteřní síť dálnic, silnic, obchvatů a železničních koridorů. Zaostává i využití vysokorychlostních sítí. Ekonomický růst je z velké části postavený na schodcích veřejných rozpočtů a růst produktivity bohužel slábne. Česká ekonomika se proto musí opřít o kvalitní instituce a infrastrukturu a musí začít naplno využívat potenciál obyvatel, které nasměruje ke vzdělání v potřebných oborech. Otěže ekonomického růstu pak musí stále více přebírat inovace a tvořivé podnikání.

Tato Strategie se skládá z 9 pilířů – Instituce, Infrastruktura, Makroekonomika, Zdravotnictví, Vzdělávací, Trh práce, Finanční trhy, Trh zboží a služeb a Inovace – a zahrnuje také napojení na další dva koncepční dokumenty – Proexportní strategii ČR 2012–20 a kohezní politiku. Strategie předkládá prostřednictvím 43 projektových karet jasně stanovenou cestu, jak vize dosáhnout. Všechny navržené projekty mají vždy přesně stanoveného odpovědného garanta, konkrétní cíle, harmonogram opatření s úkoly a termíny i očekávaný efekt, tedy měřítko plnění cílů. Projekty jsou rovněž doplněny o příklady nejlepších reforem ze světa.

Konkurenceschopnost tuzemských firem a podnikatelů bude vždy z největší části záviset na nich samotných. Veřejná správa by jim však k tomu měla vytvořit takové podmínky, které jejich schopnost prosadit se na světovém trhu nebudou brzdit, ale naopak akcelerovaly. Právě touto dimenzí se Strategie konkurenceschopnosti zabývá.

Prosazení dlouhodobě prospěšných opatření v těchto oblastech je zásadní pro udržení a zvýšení

životní úrovně české společnosti v globalizovaném světě. Je nutné zdůraznit, že jinak Česká republika nedokáže ani udržet současnou pozici a její konkurenceschopnost ve světě bude i nadále slábnout. Implementace Strategie je proto investicí do budoucnosti České republiky.

Efektivní a nekorupční veřejné instituce s kvalitními službami občanům a podnikatelům

Současný stav veřejných institucí je brzdou pro českou ekonomiku, brání v růstu podnikání a obchodu, snižuje renomé země a odrazuje zahraniční investory. Bez reformy poroste byrokracie a korupce ve veřejném sektoru, což dále zatíží soukromý sektor v čele s podnikateli. Vymáhání práva bude stále těžší a veřejné služby stále dražší, jejich kvalita však na rozdíl od regulatorní zátěže neporoste.

Mezi klíčová navrhovaná opatření patří analýza všech agend a služeb veřejné správy a příprava koncepce, co, jakým způsobem a s jakými náklady by měla veřejná správa zajišťovat. Jasně rozdělení struktury úřadů (práce s klienty, rozhodovací centrum, obslužné činnosti) a standardizace jimi poskytovaných služeb by měly poskytnout cenné údaje o míře produktivity, na jejichž základě bude možné nastavit efektivnější fungování veřejné správy.

Veřejné rozpočty by měly být snadno dostupné na internetu, v přehledné struktuře a zpracovatelném formátu. To samé platí u informací o prodeji a pronájmu veřejného majetku či o veřejných zakázkách.

Zavedení základních registrů odstraní opakované dokládání stejných údajů, jedno inkasní místo zjednoduší hrazení daní a poplatků, jedno kontaktní místo zjednoduší přístup k veřejným službám.

Přijímání nové legislativy i připomínkování unijních návrhů musí být vždy doprovázeno nejen zhodnocením možných dopadů na podnikatelské prostředí, ale také korupčních rizik, které by z předpisů mohly plynout. Skončit musí nekoncepční „přílepkování“ zákonů. Celý legislativní proces by měl být dostupný elektronicky, stejně jako Sběrka zákonů, což povede i k nižším nákladům. Přetíženým soudům se dá ulevit rozšířením alternativního řešení sporů.

Společným cílem všech navrhovaných opatření je zvýšení produktivity úřadů, posílení jejich orientace na klienta a odstranění neefektivit v jejich fungování – zejména korupce a plýtvání. Realizace navrhovaných opatření bude výrazným krokem vpřed, neboť správně nastavené institucionální prostředí je základním předpokladem konkurenceschopné ekonomiky.

PROJEKTY

- Efektivní veřejná správa
- Zefektivnění nakládání s veřejným majetkem
- Zjednodušení přístupu ke službám veřejné správy
- Vyšší kvalita a dostupnost regulace
- Lepší vymahatelnost práva

Konkurenceschopnost země roste s kvalitou infrastruktury

Ekonomická úspěšnost státu je do značné míry definována kvalitou infrastruktury, která funguje jako páteř hospodářství a umožňuje rozvoj podnikatelských aktivit, propojení regionů i mobilitu obyvatelstva. Vedle dopravních sítí jsou klíčové také energetické sítě a sítě elektronických komunikací.

Bez realizace změn v oblasti rozvoje infrastruktury hrozí, že Česká republika zůstane stranou evropských dopravních sítí, nebude schopna využít možností rozvoje kombinované dopravy a že se budou dále rozevírat nůžky mezi regiony. Kvalita infrastruktury by se v takovém případě rychle zhoršovala vzhledem ke špatné údržbě a nevhodnému systému financování jejího rozvoje. V oblasti energetických sítí pak bez změny přístupu hrozí black-outy a přetížení sítí. Bez pokročilé digitalizace by pak do budoucna nemusela být Česká republika schopna držet krok s rychlým globálním rozvojem informační společnosti.

Navrhovaná opatření se proto soustředí na koordinovaný rozvoj všech druhů dopravy, jehož

předpokladem je efektivní nastavení alternativních zdrojů financování a výběr vhodného způsobu prioritizace projektů. Větší využívání železniční dopravy bude zabezpečeno harmonizací výše zpoplatnění s dopravou silniční. Podpora otevřených terminálů a veřejných logistických center usnadní rozvoj kombinované dopravy. Vznikne také efektivní systém, který bude řídit kvalitu údržby a rekonstrukcí dopravních cest.

V oblasti energetiky je kladen důraz především na zajištění konkurenceschopnosti, a to jak ve smyslu cenové přijatelnosti pro průmysl a obyvatelstvo, tak ve smyslu posilování exportních příležitostí. Nová koncepce energetiky se zaměří především na zrovnoměnění energetického mixu a rozvoj inteligentních sítí.

Podnikání a služby přímo navázané na přístup k internetu se v ČR dynamicky rozvíjejí. Přístup k vysokorychlostnímu internetu proto musí být rozšířen i v méně dostupných lokalitách, mimo jiné i proto, že jde o nutnou podmínku pro rozvoj a využívání elektronických služeb veřejné správy.

PROJEKTY

- Silniční doprava
- Železniční doprava
- Letecká a vodní doprava
- Státní energetická koncepce (SEK) a strategické usměrňování
- Implementace státní politiky Digitální Česko

Vyspělá infrastruktura je základním předpokladem pro zvyšování konkurenceschopnosti státu. Realizace navrhovaných opatření významně přispěje ke zlepšení kvality infrastruktury a přiblíží Českou republiku ke standardu, který je běžný v západních zemích Evropy.

Ekonomika se zdravými a pružnými makroekonomickými základy

Stabilní makroekonomické prostředí vytvářející vnitřní i vnější rovnováhu je nutnou podmínkou růstu ekonomiky i zaměstnanosti. Bohužel, v poslední době se stav veřejných financí, a tedy i celková makroekonomická stabilita České republiky výrazně zhoršují. Pokud se nepodaří zastavit dlouhodobé financování veřejných výdajů nadměrným zadlužováním země, bude ohrožen ekonomický růst i pozice České republiky na světových trzích. Na současných problémech některých zemí EU spojených s vysokou mírou zadlužování se ukazuje, že špatně hospodařící stát může podvázat konkurenceschopnost a výkon celé ekonomiky.

Jako nezbytné se proto jeví přijetí zákona o rozpočtové kázní a pravidel stanovujících maximální míru zadlužení. Část z nich ČR převezme implementací směrnice Rady EU o požadavcích na rozpočtové rámce. Důležité budou rovněž vytvoření

pravidel pro místní orgány a vznik systému státní pokladny.

České daně mohou být opravdu konkurenceschopné pouze tehdy, pokud splní podmínky maximální administrativní jednoduchosti a minimalizace distorzí. V malé otevřené ekonomice přitom hraje daňový systém mimořádně významnou roli. Strategie proto navrhuje posun ke zdanění spotřeby, jednotné inkasní místo, minimalizaci nepotřebných výjimek nebo tvorbu „daňových podlah“ – minimálních nezdanitelných základů při výpočtu odvodu pojistného na zdravotní a sociální pojištění.

Vzhledem k vysoké míře otevřenosti a provázanosti především s ekonomikami EU bude klíčové aktivní zapojení do systému včasného varování, který v EU vzniká. Pokud bude vnitřní ekonomika ČR v lepší kondici, dokáže se lépe bránit i vnějším šokům.

PROJEKTY

- Rozpočtový dohled
- Konkurenceschopný daňový systém
- Mezinárodní makroekonomická stabilita, systém včasného varování

Kvalitní a finančně udržitelné zdravotnictví

Od druhé poloviny 90. let se ve zdravotnictví projevuje rostoucí finanční napětí ohrožující stabilitu veřejných financí i kvalitu zdravotní péče. Jeho příčinou je zejména nepříznivý demografický vývoj v podobě stárnutí obyvatelstva, ale i další faktory, jako je medicínský pokrok, rostoucí nároky zdravotnického personálu na odměňování i rostoucí nároky pacientů na kvalitu péče. Bez provedení reformy navíc hrozí, že se kvalita zdravotní péče bude zhoršovat, zatímco náklady na ni neúměrně porostou zejména vlivem plýtvání, korupce a špatného řízení.

Současné úhradové mechanismy dostatečně nemotivují poskytovatele péče k výsledkům léčby a její hospodárnosti. Pacienti nemají komplexní informace o kvalitě poskytovaných služeb ani možnost legálně si připlatit za vyspělejší technologie a materiály. Malá konkurence mezi pojišťovkami navíc nedokáže zajistit hospodárný nákup zdravotní péče pro pojištěnce. České zdravotnictví se neobejde bez

hospodárnějších a účelnějších nákupů zdravotnické techniky a léků, zefektivnění financování zdravotní péče, zavedení reálné konkurence zdravotních pojišťoven a zvýšení jejich informační povinnosti.

Mezi hlavní navrhovaná opatření rovněž patří definování standardu a nadstandardu a jednoznačné vymezení podmínek pro čerpání péče (např. povinnost dodržovat léčebný režim). Strategie dále počítá s omezením počtu akutních lůžek, kterých je nyní nadbytek, ve prospěch rozšíření lůžek pro následnou a dlouhodobou péči. Důraz bude rovněž kladen na komplexní preventivní opatření a motivaci občanů k prevenci, přestože se v systému projeví až dlouhodobě.

Tato série vzájemně provázaných reformních kroků zajistí vysoký standard zdravotní péče dostupný pro všechny obyvatele ČR a zároveň finanční udržitelnost celého systému.

PROJEKTY

- Léky a technologie
- Zefektivnění financování zdravotnictví
- Zefektivnění fungování pojišťoven
- Restrukturalizace lůžkové péče v ČR
- Vazba pacienta ke zdraví
- Vzdělání a odměňování

Vzdělanost jako motor budoucího ekonomického a společenského rozvoje, školy jako příprava na život v prostředí dynamických změn

Kvalitní vzdělání bude jedním z rozhodujících faktorů zvyšování životní úrovně společnosti v 21. století. Dvojnásobně to bude platit pro Českou republiku, tedy malou otevřenou ekonomiku bez významných zásob nerostných surovin. Vzdělávací systém bude muset počítat s permanentními změnami v postavení jednotlivých odvětví, učit mladé generace flexibilitě a široce použitelným dovednostem a motivovat je k celoživotnímu vzdělávání.

Gramotnost českých žáků základních škol se posledních téměř deset let zhoršuje nejen relativně vůči světu, ale i absolutně. Vzdělávací systém se vyznačuje vysokou rigiditou a odmítáním změn, které jsou nevyhnutelné. Zároveň se jen pomalu daří budovat propojení mezi vzdělávacími institucemi a světem praxe.

Strategie navrhuje řadu reformních kroků na všech úrovních vzdělávacího systému. Na nejnižší úrovni bude nutné zvýšit kvalitu a dostupnost mateřských škol, včetně vytváření firemních školek a podpory vzájemné rodičovské výpomoci. Na základních i středních školách dokument navrhuje zavedení standardů výsledků včetně následného monitoringu a změnu postavení

České školní inspekce. Ředitelé by měli nést vyšší odpovědnost za výsledky školy a mít funkci časově omezenou.

V oblasti odborného a učnovského vzdělávání bude klíčové podpořit zapojení zaměstnavatelů do odborné přípravy a sladit nabídku vzdělávání s jejich potřebami. Učitelé by měli snadněji přicházet i z jiných oborů.

Na vysokých školách bude nezbytné zvýšit poměr na praxi orientovaných bakalářských programů. Naopak počet studentů magisterského studia by měl klesat. Školy by si již při akreditaci mohly určit sektor či firmu, se kterou budou spolupracovat. Změnit se musí i systém hodnocení výzkumu a vývoje na vysokých školách. Ty by se měly dělit na praktické, vzdělávací a výzkumné. Strategie doporučuje zavést školné se systémem univerzálních půjček s kontingenčním splácením. Napříč úrovněmi pak bude nutné posílit čtenářskou, matematickou a finanční gramotnost a tzv. soft skills.

Příklady řady zemí dokládají, že reformy školství mohou přinést podstatné zlepšení výsledků žáků i během

PROJEKTY

- Předškolní výchova
- Základní a střední školství
- Vysoké školství
- Změny obsahu vzdělávání

několika let. Vedle Finska se to podařilo i Hongkongu, Singapuru, Anglii, Belgii nebo Polsku.

Společným cílem všech navrhovaných opatření je lépe připravit mladou generaci pro život a práci ve světě globální konkurence a prostředí dynamických ekonomických a společenských změn. Realizace navrhovaných opatření bude výrazným krokem vpřed, neboť vysoce kvalifikovaná pracovní síla, která je schopna pružně reagovat na rychle se měnící prostředí, je předpokladem správného fungování ekonomiky.

Flexibilní trh práce umožňující efektivní využívání lidských zdrojů

Kvalita pracovní síly byla vždy důležitým stavebním kamenem české konkurenceschopnosti na mezinárodní úrovni, nicméně v současné době Česká republika tuto výhodu postupně ztrácí. Pokud nebudou provedeny vhodné reformy, nebude český trh práce schopen přizpůsobit se stárnutí populace, změnám v poptávce po pracovní síle ani vývoji na zahraničních trzích.

V dalších letech bude proto stále důležitější flexibilita na straně zaměstnanců i zaměstnavatelů, například pokud jde o vyšší nabídku částečných úvazků (stát by měl v této souvislosti podporovat předškolní výchovu nebo živnosti v oblasti péče o malé děti). V této souvislosti je třeba revidovat zákoník práce, aby umožnil také vyšší flexibilitu zaměstnavatelů při propouštění. Prostřednictvím podpory nájemního bydlení by mělo dojít ke zvýšení rezidenční mobility.

V souvislosti s bojem proti působení v šedé ekonomice Strategie navrhuje zvýšení kontrol nelegálního zaměstnávání až na 400 tisíc ročně. Stát rovněž musí více podporovat celoživotní vzdělávání a ulehčit přístup podniků k finančním podporám profesního vzdělávání.

Efektivně zacílenou politikou zaměstnanosti pomůže ČR zvýšit míru zaměstnanosti starší populace nad 55 let a žen s dětmi předškolního věku a usnadnit zaměstnatelnost hendikepovaných osob. Měl by se také zastavit růst průměrného věku vstupu na trh práce.

Stát potřebuje pragmatickou migrační politiku, aby byl atraktivní pro získávání potřebné pracovní síly ze zahraničí, stejně tak pokud jde o zahraniční akademiky, výzkumné pracovníky a studenty.

V oblasti veřejné správy dokument navrhuje sjednocení činností a zjednodušení administrativních agend úřadů (sjednocení dávek, sociální karta) nebo reformování úřadů práce (zrušení povinnosti hlášení volných pracovních míst, zprostředkování práce přes soukromé agentury, povinnost uchazečů přijmout veřejnou službu až 20 hodin týdně).

Opatření, která Strategie navrhuje, mají společného jmenovatele a tím je flexibilní pracovní trh. Navrhované kroky vedou od sladění rodinného života s pracovní kariérou přes efektivní fungování státní správy v této oblasti a účelnou politiku zaměstnanosti k vytvoření pracovního trhu schopného reagovat na potřeby ekonomiky.

PROJEKTY

- Sladění rodinného života a pracovní kariéry
- Rozvoj trhu práce
- Zvýšení dostupnosti nájemního bydlení
- Chytrá politika migrace
- Implementace a rozvoj systému celoživotního vzdělávání

Finanční sektor podporující konkurenční schopnost české ekonomiky

Průběh finanční a ekonomické krize potvrdil, že v ČR je finanční sektor stabilní. Jeho služby jsou díky řadě institucí a prodejních kanálů dostupné, ale ceny za tyto služby jsou dle některých srovnání vyšší než v jiných státech. Některé finanční služby jsou však rozvinuté poměrně málo (zejména ty související s kapitálovým trhem). Pokud nebude docházet k rozvoji finančního trhu v ČR, dá se očekávat, že to bude mít nepříznivé dopady pro rozvoj podnikání i pro spotřebitele.

Z hlediska dobrého fungování finančního sektoru nemají zdaleka zásadní vliv jen opatření do něj přímo směřující. Zásadní význam pro jeho rozvoj a stabilitu má zejména předvídatelnost vládní politiky. Přínosem pro finanční trhy je přitom prakticky každé opatření, které podporuje stabilitu ekonomiky a zlepšuje její budoucí výhled. Zejména nebankovní část finančního sektoru přitom může záviset i na vládní politice podpory některých finančních nástrojů (např. penzijní a některé pojišťovací produkty). Ta by měla být prediktabilní a udržitelná, aby stát svými rozhodnutími rozvoj finančního sektoru nepodvazoval.

Analýzy fungování finančního trhu, hledání cest ke zvýšení jeho efektivity a odstraňování překážek patří do

„popisu práce“ regulátora a dohledu nad finančním trhem (MF a ČNB), a proto nejsou součástí projektů. V oblasti zvýšení efektivity trhu a zlepšení dostupnosti nástrojů Strategie doporučuje analýzu problémů souvisejících s realizací insolvenčního práva – pozice věřitelů, jejichž slabiny ukázal vyšší počet případů podnikových insolvencí v době krize. Další analýza by měla cílit na oblast primárních emisí akcií, které jsou potřebné nejen pro rozvoj kapitálového trhu, ale hlavně jako alternativní zdroj financování firem. Také další z iniciativ v této kapitole – vznik komplexních finančních nástrojů v rámci vzniku Seed fondu – cílí jak na podporu klíčového segmentu pro budoucí konkurenční schopnost ekonomiky – začínajících firem, tak i urychlení rozvoje další části finančního trhu.

Jako velkou příležitost pro relativně tržně konformní a fiskálně efektivní podporu ekonomiky vidíme rozvoj finančních nástrojů (zejména záručních programů, které jsou výhodné z hlediska tržní neutrality a vysoké multiplikace vložených zdrojů). Rozvoj této oblasti je třeba podpořit transformací Českomoravské záruční a rozvojové banky (ČMZRB) na rozvojovou finanční instituci, která by umožnila vyšší využití nástrojů finančního inženýrství, a to z národních i evropských zdrojů.

PROJEKTY

- Zlepšení fungování finančních trhů
- Transformace ČMZRB
- Realizace pilotního Seed fondu

Je nezbytné, aby došlo k jasné profilaci ČMZRB tímto směrem, ke koncentraci vhodných finančních nástrojů a k jejich širšímu zakotvení ve státních politikách. Úspěch tohoto konceptu rozvoje finančních trhů v České republice zaměřeného na vznik progresivních firem má potenciál významně podpořit růst ekonomiky a zlepšit zároveň její strukturu s příznivými dopady na mezinárodní konkurenceschopnost.

Příznivé prostředí a služby pro podnikání a obchod

Česká republika v současné době funguje jako výrobně-montážní základna pro trhy v Evropě a blízkém okolí, přičemž rozsah a charakter využití této základny je převážně řízen ze zahraničí. Mezinárodní srovnání ukazují, že naše firmy jsou úspěšné jako subdodavatelé, nicméně jejich velkou slabostí je neznalost zahraničních trhů a neschopnost prorazit samostatně. Prostředí pro podnikání je byrokratické a nepružné. Bez reformy hrozí, že Česká republika nebude nadále schopna využít výhod plynoucích ze strategické polohy ve středu Evropy, stane se málo atraktivní pro nové i stávající zahraniční investory a české firmy budou definitivně pasovány do role pasivních subdodavatelů firem z jiných států.

Pro zvýšení konkurenceschopnosti bude nutné zvýšit schopnost producentů identifikovat koncové trhy, pružně na ně reagovat a distribuovat své produkty a služby přímo. Strategie proto navrhuje systematické budování služeb pro inovační podnikání, jimiž jsou například rozvoj netechnických kompetencí nebo podpora internacionalizace.

K zásadnímu usnadnění exportu zboží by pak přispěla realizace projektu Single Window, kdy firmy

v rámci celního a daňového řízení budou komunikovat s jediným úřadem.

Ke zlepšení podnikatelského prostředí a usnadnění působení českých podnikatelů na vnitřním trhu EU bude rozšířen a konsolidován jednotný poradenský systém pro podnikatele. Klíčová bude taktéž změna a pravidelné vyhodnocování účinnosti zákona o investičních pobídkách, který zajistí konkurenceschopnost ČR vůči ostatním evropským státům s vyspělým systémem investičních pobídek.

Neméně důležité bude potom pravidelné měření a snižování administrativní zátěže nebo zvýšení předvídatelnosti právního prostředí jednotnými daty účinnosti vládních předpisů s dopadem na podnikatele. Bude proveden tzv. ekoaudit a dojde ke zkrácení stavebního a územního řízení. Minimální požadavky na základní kapitál budou sníženy, společně se zavedením vyšší odpovědnosti statutárních orgánů. Bude zváženo, zda umožnit firmám stanovení základu daně z výkazů stanovených dle IFRS.

Navrhované změny povedou ke snížení administrativní zátěže podnikatelů, nabídnou více možností při správě

PROJEKTY

- Zlepšování podnikatelského prostředí
- Služby pro rozvoj podnikání
- Služby pro inovační podnikání
- Intenzivnější využívání polohové renty
- Podpora aktivní samoregulace

společností a poskytnou kvalitní podporu ze strany státu pro rozvoj zejména inovačního podnikání. Česká republika navíc naplno využije potenciálu své strategické polohy a nepřijde tak ani o nízko- a středněpříjmová místa v regionálních montovných a opravnách.

Inovace – zdroj budoucí prosperity ČR

Dosavadní zdroje růstu, především pak přímé zahraniční investice mířící za levnou a kvalitní pracovní silou, se pozvolna vyčerpávají. Hrozí, že pokud ČR nebude hledat nový zdroj růstu konkurenceschopnosti, propadne se mezi dlouhodobě stagnující státy, jako je Řecko nebo Španělsko.

Strategie předkládá opatření, jejichž cílem je podpořit podnikavost využívající znalosti k tvorbě inovací jako budoucího zdroje růstu ČR. Mnoho zahraničních koncernů má sice v ČR své výrobní a montážní závody, jejich inovace však probíhají za hranicemi, a proto je především třeba stimulovat inovační aktivity tuzemských firem. Tuzemským inovacím brání zejména absence netechnických kompetencí podniků a malá spolupráce výzkumných institucí s firmami.

Česká republika bude muset určit klíčové technologické oblasti, na které se zaměří a kam soustředí i podporu inovačního podnikání a výzkumu a vývoje (VaV). V této souvislosti Strategie rovněž navrhuje analýzu inovačního potenciálu ČR a zmapování excelence ve VaV. Reformu potřebuje i celý národní inovační systém, ve kterém musejí být jasně vymezeny role. Na odbornou analýzu by měla navázat změna zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací. Vzhledem k tomu, že dosavadní pokusy o zefektivnění institucionálního systému

nevedly k významnému zlepšení, bude nezbytné transformovat centrální autoritu tak, aby byla připravena rozhodovat a koordinovat celý inovační ekosystém. Systém rovněž bude vyžadovat novou metodiku hodnocení výzkumných organizací a projektů VaV, přičemž výsledky budou muset mít dopad na financování VaV s cílem přednostně podporovat excelenci.

Strategie rovněž navrhuje opatření pro rozvoj lidských zdrojů, např. program pro hostování špičkových vědců v ČR nebo analýzu klastrů s cílem identifikovat best practices. Specifickou oblastí je pak maximální zapojení českých firem do zakázek v oblasti kosmických aktivit, které mají potenciál stát se špičkou inovací a VaV.

Výsledkem navrhovaných opatření bude posun ČR do vyšší fáze hospodářského vývoje, ve které je konkurenční výhoda ekonomiky spíše než na nízké ceně výrobních faktorů a růstu efektivity založena na inovacích. Základem této změny musí být podnikavost tuzemského firemního sektoru, využívající (nejen nové) znalosti k tvorbě inovací. Za účelem zvýšení komerční uplatnitelnosti výsledků VaV přináší Strategie řadu nástrojů nezbytných pro zvýšení transferu technologií a spolupráce mezi výzkumným a podnikatelským sektorem. V oblasti VaV povedou navrhované změny k zefektivnění celého systému řízení a podpory VaV

PROJEKTY

- Institucionální rámec Národního inovačního systému
- Prostředí pro excelentní VaV
- Spolupráce a transfer znalostí mezi podnikovým a akademickým sektorem
- Spolupráce mezi podniky
- Určení technologických oblastí strategického významu pro ekonomický růst ČR
- Kosmické aktivity českých firem

orientovaného na výsledky, k přednostní podpoře VaV excelence v technologických oblastech klíčového významu pro ČR a vyššímu zapojení soukromého kapitálu do financování VaV aktivit.

Rozvoj a diverzifikace exportu jako zdroj hospodářského růstu ČR

Konkurenceschopnost země bývá často vnímána jako ekvivalent její exportní výkonnosti. Česká republika je malou otevřenou ekonomikou, takže je zde vazba mezi úspěšností vývozců a konkurenceschopností mimořádně silná a export je významným zdrojem růstu a rozvoje.

V konkurenci okolních zemí, které jsou rovněž výrazně proexportně orientovány, se ČR bez kvalitní proexportní politiky neobejde. Stejně jako většině evropských států jí navíc hrozí ztráta konkurenceschopnosti kvůli silnému nástupu asijských zemí, zejména Číny.

Cílem této průřezové kapitoly je proto provázání Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti s Proexportní strategií České republiky na léta 2012 – 2020. Vedle návrhů přímých proexportních opatření se rovněž jedná o kroky, které jsou k proexportním aktivitám doplňkové, usnadňují je a v souhrnu vytvářejí silnou ekonomickou diplomacii ČR a posilují pozici ČR na mezinárodní úrovni.

Mezi konkrétní návrhy patří pokrytí prioritních zemí sítí zahraničních zastoupení CzechTrade a jejich spo-

lupráce se zahraničními zastoupeními MZV. Služby exportérům by se měly zaměřit na business a market intelligence, průzkumy trhu, analýzy výhledů a nových globálních trendů a jejich využití ve prospěch českého exportu.

Konkurenční výhodou České republiky v globální ekonomické soutěži nemůže být vzhledem k její velikosti objem podpory z veřejných zdrojů, a to ani v oblasti vědy a výzkumu ani v oblasti podpory exportu.

Z mezinárodních srovnání vyplývá, že klíčovým faktorem by naopak měla být schopnost rychle se přizpůsobovat novým globálním potřebám a nacházet pro ně světovým trhem akceptovaná unikátní řešení. Tato, v ČR dosud velmi omezeně rozvinutá dovednost umožní diverzifikovat český export, snížit jeho teritoriální i sektorovou závislost a realizovat v domácím průmyslu a službách větší obchodní marže. Ty dále povedou k investicím do technologií, které v konečném důsledku pomohou snížit rozdíl v produktivitě ČR vůči vyspělým ekonomikám.

Je také logické, že lobbování ekonomické diplomacie ve prospěch vysoce produktivních a unikátních

českých podniků a značek bude daleko účinnější než v současnosti, kdy většina českých exportérů je v pozici subdodavatelů a tedy bez přímého kontaktu na konečné uživatele. Pro partnerství se změněnou průmyslovou základnou jsou již nyní zapotřebí změny některých procesů v oblasti mezinárodní diplomacie. Mezi nejdůležitější oblasti změn patří:

- koordinace prezentace ekonomických zájmů ČR založená na leadershipu zástupců státu v zahraničí, moderním způsobu sdílení informací a relevantní podpoře manažerských metod řízení posilujících komercializaci a internacionalizaci českých firem
- vytváření dobrého jména ČR v zahraničí
- prosazování lepších podmínek mezinárodního obchodu

Takto nastavená exportní politika bude aktivně přispívat k posilování jednoho z klíčových pilířů předkládané Strategie, kterým je rozvoj inovačního podnikání. Tedy takového podnikání, které aktivně nabízí inovativní řešení v souladu s poptávkou na zahraničních trzích.

Strategie konkurenceschopnosti a kohezní strategie jdoucí stejným směrem

Smyslem intervencí kohezní politiky je růst konkurenceschopnosti, který je předpokladem udržitelného hospodářského růstu a nutnou podmínkou pro zvyšování životní úrovně a zmírňování regionálních rozdílů. Cíle Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti a cíle kohezní politiky jsou proto v souladu a měly by být úzce provázány.

Kohezní politika nesmí být chápána pouze jako přerozdělovací mechanismus bez toho, aby investice vytvářely hospodářský růst. Naopak by pro ČR měla představovat intenzivní zdroj podpory v několika vybraných oblastech – podnikatelském prostředí a jeho kvalitě, rozvoji inovací a technologického rozvoje a vybraných aspektů podpory trhu práce a vzdělávacího systému. Česká republika má navíc jako většina nových členských zemí EU stále nedostatky v oblasti základní infrastruktury a její dostavba je proto nutnou podmínkou sbližování ČR a EU a podmínkou rovnoměrnějšího hospodářského růstu.

Dosud byly prostředky z kohezní politiky používány převážně na tvrdé investiční projekty a dotace, zatímco měkké projekty a finanční nástroje byly opomíjeny (podíl měkkých projektů představuje méně než 20 procent celkové alokace, což je patrně nejméně z celé EU). Česká republika také měla příliš mnoho operačních programů a priorit a složitou implementační strukturu, která způsobovala značné roztržštění, nespojitost a nekoordinovanost projektů.

Nově bude nezbytné snížit množství operačních programů a zjednodušit jejich vnitřní strukturu, zvýšit význam nedotačních nástrojů podpory, více využívat finančních nástrojů a požadovat návratnost prostředků všude, kde je to možné. U některých typů podpory Strategie doporučuje zvýšit míru spoluúčasti. Měla by se rovněž posílit role centrální koordinace s důrazem na zajištění jednotných pravidel a postupů a maximální elektronizaci celého administrativního procesu.

ČR by měla rovněž mnohem více využívat přímé komunitární granty řízené přímo Evropskou komisí. Přestože je v jejich prospěch v rámci celé EU alokováno více než 10 % prostředků rozpočtu EU (více než 100 miliard eur), jsou dosud výrazně opomíjeny.

Při vyjednávání by se ČR měla zasadit o zachování vysoké celkové národní alokace (intenzity podpory), o zachování sedmiletého programovacího období a o nezměněnou metodu výpočtu alokace prostředků kohezní politiky pro jednotlivé státy. Podporovat by rovněž měla redukcí výdajů EU na zemědělství a zvýšení výdajů podporujících ekonomický růst včetně kohezní politiky. V zájmu ČR je rovněž udržení poměru rozpočtu EU k unijnímu HDP alespoň na úrovni 1 %. Významně by se rovněž mělo rozšířit využívání návratných finančních nástrojů, založených například na principu iniciativ JESSICA, JEREMIE nebo JASMINE.

Jak připravit Českou republiku na budoucnost

Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ukazuje cestu, kterou by se Česká republika měla vydat, aby dokázala dlouhodobě zajistit vysokou životní úroveň svých občanů. Zahrnuje více než čtyřicet projektů detailně rozpracovaných do konkrétních opatření, které ve svém celku představují komplexní sadu reforem v oblasti institucí, infrastruktury, veřejných financí, vzdělanosti, trhu práce, zdravotnictví a dalších. Realizace těchto projektů by měla vytvořit přívētivé podmínky pro tvořivé podnikání, inovace a růst životní úrovně.

Pro naplňování Strategie bude klíčové nastavení systému spolupráce všech zapojených ministerstev. Koordinační role se zhostí Rada vlády pro konkurenceschopnost a informační společnost, která bude pravidelně projednávat realizaci jednotlivých projektů. Ministr průmyslu a obchodu pak bude každého půl roku informovat Vládu ČR o vývoji v nejnvýznamnějších oblastech konkurenceschopnosti.

Pravidelně budou zveřejňována také měřítka cenové a necenové konkurenceschopnosti a komparativní výhody české ekonomiky obecně. Například oslabení měny či udržení růstu nákladů na mzdy v souladu s produktivitou může pomoci domácím firmám zvýšit

podíl na světovém trhu, ale současně také ovlivňuje atraktivitu země z hlediska umístění výroby a podporuje tak ekonomický růst. Sada měřítek cenové konkurenceschopnosti bude zahrnovat:

- Reálný měnový kurz
- Jednotkové náklady práce
- Produktivita práce na odpracovanou hodinu
- Tržní podíl ČR na světovém obchodu
- Směnné relace
- Nové objednávky v průmyslu ze zahraničí
- Souhrnná produktivita faktorů

Vedle toho bude nutné sledovat také ostatní, necenové výhody české ekonomiky. Ty sleduje například Index globální konkurenceschopnosti uveřejňovaný každý rok Světovým ekonomickým fórem, jehož strukturu předložená opatření Strategie do velké míry sledují.

Vypracování a schválení souhrnné Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti je pouze nutnou podmínkou a začátkem dlouhého a komplexního procesu. Přesné pojmenování problémů je důležité, ale

samo o sobě nic nevyřeší. Naprosto zásadní bude následná fáze implementace a uvádění jednotlivých opatření v život. To se neobejde bez integrovaného a koordinovaného přístupu všech ministerstev a důsledného naplňování schválených iniciativ. Pouze tehdy může Česká republika obstát v zosřující se globální konkurenci a rychle se měnícím světě.

